

Sygn. akt III AUa 2134/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek
Sędziowie	SSA Tadeusz Szweda SSO del. Małgorzata Andrzejewska (spr.)
Protokolant	Beata Przewoźny

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2014r. w Katowicach

sprawy z odwołania J. B. (J. B.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego J. B.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej

z dnia 21 maja 2013r. sygn. akt VI U 379/13

oddala apelację.

/-/SSA T.Szweda /-/SSA M.Procek /-/ SSO del. M.Andrzejewska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2134/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 21 maja 2013r. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej oddalił odwołanie ubezpieczonego J. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 29 stycznia 2013r. odmawiającej przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W pisemnym uzasadnieniu wyroku ustalono, że J. B. został przyjęty do (...)w B. w dniu 1 sierpnia 1973r. na stanowisko tokarza.

Wszystkie angaże do momentu rozwiązania umowy o pracę w dniu 31 sierpnia 1984r. określały jego stanowisko jako tokarz.

W momencie podjęcia pracy wydział narzędziowni był tworzony, na halę dowożono osprzęt, kompletowano maszyny i po dwóch latach uruchomiono ostrzalnię.

Na wydziale przygotowywano narzędzia do produkcji F. (...). Na hali była jedna tokarka, jedna frezarka oraz ostrzałki.

Odwołujący w ciągu zmiany pracował od 0,5 do 2 godzin na tokarce, a w pozostałym czasie wykonywał proste prace na ostrzałkach. Skomplikowane prace wykonywali pracownicy zatrudnieni na stanowiskach ostrzarzy według przedłożonych im rysunków.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd pierwszej instancji uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

W rozważaniach prawnych Sąd Okręgowy powołał przepis z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 z późn.zm.) w zw. z art. 32 tej ustawy oraz § 3 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8 poz., 43 z późn. zm)

Wskazane zostało, że powołane rozporządzenie Rady Ministrów zachowuje moc prawną z uwagi na treść art. 32 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 z późn.zm.).

Zgodnie z treścią § 2 tego rozporządzenia, okresy pracy uzasadniające prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym akcie prawnym są to okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze była wykonywana stale w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym okresy te stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji.

I tutaj Sąd pierwszej instancji stwierdził, że o ile przed organem rentowym wnioskodawca zawsze winien przedłożyć stosowne zaświadczenie lub świadectwo pracy, świadczenia pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, aby móc nabyć prawo do emerytury w oparciu o powołane rozporządzenie, to już w postępowaniu zainicjowanym odwołanie przed Sądem ubezpieczony może za pomocą dostępnych środków dowodowych wykazać okres pracy w warunkach szkodliwych lub w szczególnym charakterze.

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.

Sąd Okręgowy uznał, że przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało by J. B. w okresie od dnia 1 sierpnia 1973r. do 31 sierpnia 1984r. wykonywał pracę ostrzarza w pełnym wymiarze czasu pracy. Wskazują na to dokumenty złożone w aktach osobowych, a w szczególności angaże oraz opinia o odwołującym w związku z toczącym się przeciwko niemu postępowaniem w sprawie kradzieży, gdzie także wskazano, że zatrudniony jest na stanowisku tokarza. Nie można mówić o tym, że odwołujący pracował w pełnym wymiarze czasu pracy w wydziale narzędziowni na stanowisku ostrzarza, skoro świadkowie,

jak i odwołujący zeznali, że J. B. obsługiwał tokarkę.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł o oddaleniu odwołania.

Apelację od powyższego wyroku złożył odwołujący, wskazując, że nie zgadza się z decyzją Sądu, gdyż orzeczenie jest dla niego krzywdzące. Wniósł o zmianę wyroku i pozytywne ustosunkowanie się do jego prośby, poprzez uznanie lat pracy w (...)B. na ostrzarni w warunkach szczególnych.

W uzasadnieniu apelacji podniósł, że praca, którą wykonywał na wydziale(...) jako tokarz-szlifierz była wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy, co potwierdzili świadkowie. Dodał też, że wszyscy otrzymywali dodatek za pracę w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja odwołującego nie zasługuje na uwzględnienie.

W rozpoznawanej sprawie ubezpieczony J. B. domagał się przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w oparciu

o przepisy art. 184 w zw. z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. t.j. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.).

W sprawie bezsporne było, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r. osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący 33 lata, 4 miesiące i 23 dni

(art. 184 ust. 1 pkt 2 ustawy w zw. z art. 27 ust. 1 pkt 2 ustawy), w dniu (...)osiągnął wiek przewidziany w art. 32 ust. 4 ustawy w zw. z § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8 poz., 43 z późn. zm) i nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego.

Spór zaś dotyczył przesłanki w postaci okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach przy pracach wymienionych w Wykazie A stanowiącym załącznik

do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach

lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8 poz., 43 z późn. zm).

Organ rentowy do stażu pracy w warunkach szczególnych zaliczył ubezpieczonemu okres zatrudnienia przy pracach dekarских od dnia 3 września 1984r. do dnia 31 października 1991r. (tj. 7 lat i 18 dni) w (...) Przedsiębiorstwie (...) w

Ż. – Dział V, poz. 9 Wykazu A Załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach

lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8 poz., 43 z późn. zm).

Sporne pomiędzy stronami było, czy J. B. w okresie od dnia 1 sierpnia 1973r. do dnia 31 sierpnia 1984r. w(...)w B. wykonywał prace

w szczególnych warunkach na wskazanym przez odwołującego stanowisku tokarza-szlifierza.

Art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. t.j. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.) stanowi, iż ubezpieczonym zatrudnionym w szczególnych warunkach

lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym,

niż określony w art. 27 pkt 1 ustawy. Ust. 4 cytowanego przepisu stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki,

na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo

do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach

lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8 poz., 43 z późn. zm). Przepis

§ 4 powołanego rozporządzenia Rady Ministrów stanowi, iż pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące przesłanki:

1. osiągnął wiek 60 lat dla mężczyzn,
2. ma wymagany okres zatrudnienia, tj. 25 lat pracy, w tym co najmniej 15 lat pracy wymienionej w Wykazie A.

Zgodnie zaś z normą § 2 ust. 1 cyt. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Zatem warunkiem koniecznym jest wykazanie przez ubezpieczonego, że w okresie co najmniej 15 lat wykonywał pracę - stale i pełnym wymiarze czasu pracy - na stanowisku pracy wymienionym w wykazie A, przy czym w związku z treścią art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. t.j. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach musi przypadać przed dniem 1 stycznia 1999r.

W ugruntowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wskazywano, że prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi w szczególności warunki lub w szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej, niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej

i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. t.j. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać

w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo

(vide: między innymi wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2007r., sygn. akt

I UK 258/06, OSNP 2008 Nr 5-6, poz. 81; z dnia 13 listopada 2008r., sygn. akt II UK 88/08, LEX nr 1001292; z dnia 5 maja 2009r., sygn. akt I UK 4/09, LEX nr 509022

i z dnia 8 czerwca 2011r., sygn. akt I UK 393/10, LEX nr 950426). Dla oceny,

czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Koniecznym jest by praca w szczególnych warunkach była wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika, obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających

na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy, wymienionych w wykazie, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. (vide: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2007r., sygn. akt III UK 38/07, OSNP 2008

nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007r., sygn. akt III UK 66/07, LEX nr 483283;

z dnia 22 stycznia 2008r., sygn. akt I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 i z dnia 24 marca 2009r., sygn. akt I PK 194/08, LEX nr 528152). Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych

ma zatem możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wspomnianego załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów.

Zgodnie z Wykazem A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8 poz., 43 z późn. zm) Dział III „W hutnictwie i przemyśle metalowym” poz. 78, do prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego zaliczone są jedynie prace polegające na szlifowaniu lub ostrzeniu wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne. W Zarządzeniu Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. Urz. M. G. z 1985r., Nr 1, poz. 1) wymienione zostały w Dziale III poz. 78 stanowiska: ostrzarz (pkt 4) lub szlifierz, krajacz metali tarczą ścierną (pkt 6).

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że ubezpieczony w okresie od dnia 1 sierpnia 1973r. do dnia 31 sierpnia 1984r. w (...)

w B. nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu prac wymienionych w wykazie A, dział III, poz. 78, tj. szlifowanie lub ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne. Faktycznie w tym czasie odwołujący wykonywał prace zarówno ostrzarza, jak i tokarza. Wykonywanie takiej pracy przez J. B. potwierdzone zostało przez wszystkich zeznających w sprawie świadków, jak też przez samego ubezpieczonego, który nawet w apelacji powołuje się na wykonywaną przez siebie pracę na stanowisku tokarz-szlifierz. Podkreślenia wymaga, że ubezpieczony posiada wyuczony zawód tokarz i do pracy na takim stanowisku został zatrudniony w (...)w B. i w trakcie całego okresu zatrudnienia zajmowane przez niego stanowisko pracy nie uległo zmianie.

Na wszystkich dokumentach znajdujących się w aktach osobowych J. B.

z (...)w B. wskazane zostało bowiem, iż zajmował on stanowisko tokarza. Do pracy na szlifierce/ostrzałce odwołujący przyuczył się w trakcie zatrudnienia, gdyż umiał obsługiwać narzędzia, nie wykonywał jednak na tych urządzeniach wszystkich prac, tylko te prostsze, gdyż przy np. przy skomplikowanych frezach trzeba było mieć odpowiednie przeszkolenie. Ponadto w pierwszym okresie pracy Wydział Narzędziowni był dopiero tworzony – na halę dowożono sprzęt, maszyny i dopiero później uruchomiono ostrzarnię, a więc w tym czasie odwołujący nie pracował ani na ostrzałce, ani na tokarce.

Opisane okoliczności, również zdaniem Sądu Apelacyjnego, wykluczają przyjęcie, iż w omawianym okresie od dnia 1 sierpnia 1973r. do dnia 31 sierpnia 1984r. J. B. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy zajmował się wyłącznie pracami wymienionymi w wykazie A, Dział III, poz. 78.

Wskazać w tym miejscu należy jeszcze, że co prawda wszelkie wykazy resortowe mają jedynie wartość pomocniczą przy wykładni przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

(Dz. U. z 1983r., Nr 8 poz., 43 z późn. zm), to jednak doprecyzowując w Dziale III, poz. 78 zarządzenia Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia

30 marca 1985r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. Urz. M. G. nr 1, poz. 1)

przy stanowiskach pracy dotyczących szlifowania lub ostrzenia wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowania mechanicznego, nie wymieniono stanowiska tokarza.

Powyższej oceny nie zmienia także fakt, iż zarówno ostrzałki, jak i tokarka znajdowały się w tej samej hali. Decydujące znaczenie - dla nabycia przez odwołującego prawa do spornego świadczenia ma wszak wykonywanie typowych prac związanych ze szlifowaniem lub ostrzeniem wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowaniem mechanicznym, a nie

prac nawet w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk szlifierzy lub ostrzarzy, co oznacza, iż jego czynności nie mogą być uznane za prace przy ostrzeniu lub szlifowaniu w znaczeniu, o jakim mowa w powołanych przepisach (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008r., I UK 192/07, OSNP 2009, nr 5-6, poz. 79).

Zwrócić uwagę jednocześnie trzeba, iż przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter norm bezwzględnie obowiązujących, co w konsekwencji oznacza, iż określona we wspomnianej ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, instytucja emerytury w obniżonym wieku emerytalnym musi podlegać ścisłej wykładni (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2007r., I UK 287/06, LEX nr 936837).

Reasumując, stwierdzić należy, że ubezpieczony nie wykazał, iż spełnił wszystkie przesłanki do nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych, przewidzianej w art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. t.j. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 z późn.zm.) w zw. z art. 32 tej ustawy i przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8, poz. 43 z późn. zm.).

Prawidłowo w związku z tym Sąd pierwszej instancji orzekł o oddaleniu odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 stycznia 2013r.

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako bezzasadną.

/-/SSA Tadeusz Szweda /-/SSA Marek Procek /-/SSO(del.) Małgorzata Andrzejewska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR